

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Inhoudsopgave

1. Overzicht Schooltaal Stimuleren door aanbod en strategieën.....	2
2. Uitwerkingen.....	4
2.1 Strategieën gericht op schooltaalbegrip van leerlingen	4
2.1.1 Hardop denkend voordoen.....	5
2.1.2 Betekenis geven	6
2.1.3 Verbeterd herhalen van eigen taalgebruik.....	7
2.1.4 Herhalen van eigen correct taalgebruik.....	8
2.1.5 Herformuleren van eigen taalgebruik.....	9
2.1.6 Visualiseren.....	10
2.2 Strategieën gericht op schooltaalproductie door leerlingen.....	11
2.2.1 Vragen om preciezer te formuleren	12
2.2.2 Aanwijzingen geven	13
2.2.3 Prikkelende opmerkingen maken	14
2.2.4 Verbeterd herhalen van uiting leerling.....	15
2.2.5 Herhalen van correcte uiting van leerling.....	16
2.2.6 Herformuleren van uiting van de leerling.....	17

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

1. Overzicht Schooltaal Stimuleren door aanbod en strategieën

Leraren kunnen de ontwikkeling van schooltaal bij hun leerlingen bevorderen door zelf schooltaal te gebruiken. Daarnaast kunnen ze strategieën gebruiken die leerlingen helpt bij het begrijpen van de door hen gebruikte schooltaal. Als laatste verwerven leerlingen dit taalregister alleen als ze er zelf actief gebruik van leren maken. Ook hierbij kan de leraar strategieën gebruiken die de schooltaalontwikkeling stimuleren, namelijk door schooltaalgerechtigdheid van de leerlingen te ontlocken. Schooltaal kenmerkt zich op verschillende taalniveaus: lexicaal, grammaticaal en tekstniveau. In tabel 1 hieronder is een overzicht te vinden van kenmerken van schooltaalaanbod op de verschillende niveaus en van schooltaal stimulerende strategieën met definitie en voorbeelden.

Tabel 1 Schooltaal stimuleren door aanbod en strategieën met concretisering en voorbeelden

Schooltaalaanbod verzorgen door leraar	
5 hoofdkenmerken van schooltaal	Concretisering met voorbeelden
1. Lexicale diversiteit	<ul style="list-style-type: none">- Types woorden <p><i>De juf doet dit, de juf doet dat vs de juf, de leraar, de leerkracht, de onderwijzers, de onderwijsgevende, de docent.</i></p>
2. Lexicale complexiteit	<ul style="list-style-type: none">- Infrequente woorden <p>Weinig voorkomende woorden zoals <i>infrequent</i>.</p> <ul style="list-style-type: none">- Morfologisch complexe woorden <p><i>Geborgenheid, afwezigheid.</i></p>
3. Lexicale specificiteit	<ul style="list-style-type: none">- Dichtheid <p>Veel informatie in een zin.</p> <ul style="list-style-type: none">- Veel vaktaalwoorden <p><i>Vermenigvuldiging, groepjes van vier, getallen</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Specifieke Verwijzing naar tijd <p>Niet <i>toen</i>, maar om 10 over half zes gisterochtend</p>
4. Grammaticale complexiteit	<ul style="list-style-type: none">- Ondergeschikte bijzinnen <p>Zinnen die een functie hebben in de hoofdzin: De nog half slapende student keek op zijn horloge om vast te stellen dat er minder dan 5 minuten verstreken waren.</p> <ul style="list-style-type: none">- Verwijzing naar plaats <p>Informatie die heel specifiek gaat over waar iets was. Niet <i>daar</i>, maar Het kopje dat ik zojuist onder de sjaal op mijn bureau heb gezet, heeft geen oor.</p>
5. Tekstuele complexiteit	<ul style="list-style-type: none">- Abstractieniveau: redeneren- Complexe voegwoorden (causaal en vergelijkend) <p><i>10 x 4 is niet hetzelfde als 4 x 10, <u>althoewel</u> de uitkomst wel gelijk is, <u>omdat</u>...</i></p>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

Strategieën gericht op schooltaalbegrip van leerlingen

1. Hardopdenkend voordoen	De leraar demonstreert en benoemt hoe taal gebruikt moet worden.

<i>Eerst zeggen we altijd de eenheden, negen, en dan zeg je de tienvouden, tachtig. Negenentachtig!</i> |
| 2. Betekenis geven (Semantiseren) | De leraar geeft betekenis aan woorden of breidt de betekenis van woorden uit door taal te gebruiken.

<i>Een meetlat is hard en een meetlint die is meer slap.</i> |
| 3. Verbeterd herhalen van eigen taalgebruik | De leraar herhaalt wat hij zei, maar verbetert aspecten van het taalgebruik naar meer schooltaal.

<i>Kijk eens wat daar staat. Wat staat daar boven?</i> |
| 4. Herhalen van eigen correcte taalgebruik | De leraar herhaalt exact dat wat hij heeft gezegd om de correct gebruikte taal te benadrukken.

<i>Een twintigveld, een twintigveld.</i> |
| 5. Herformuleren van eigen taalgebruik | De leraar herhaalt zijn boodschap op een andere manier.

<i>Noteer dit ernaast, dit is een aantekening Schrijf het op.</i> |
| 6. Visualiseren | De leraar gebruikt materialen of gebaren om de taal te verbeelden |

Strategieën gericht op schooltaalproductie door leerlingen

1. Vragen om preciezer te formuleren	De leraar vraagt het kind of hij dat nog iets duidelijker kan zeggen, altijd met de bedoeling om meer/betere taal te ontlokken bij het kind

<i>Kun je dat ook anders zeggen? of Ken je daar nog een woord voor?</i> |
| 2. Aanwijzingen geven | De leraar richt de aandacht van de leerling op taalaspecten.

<i>In het woord zie je een ander woord dat je vast wel kent.</i> |
| 3. Prikkelende opmerkingen maken | De leraar doet een prikkelende uitspraak die schooltaal ontlokt.

<i>Dus kilometers is hetzelfde als milimeters of 100 wat? 100 melkpakken?</i> |
| 4. Verbeterd herhalen van uiting leerling | De leraar herhaalt wat de leerling zei, maar verbetert aspecten van het taalgebruik naar meer schooltaal.

<i>LLn: Je kan er met drie
L: Ja, je kan er met drie mensen opzitten.</i> |
| 5. Herhalen van correcte uiting van leerling | De leraar herhaalt exact dat wat het kind heeft gezegd om te benadrukken dat het kind de taal goed gebruikt heeft.

<i>Luister eens even wat B. daar zegt: het is allemaal oneven!</i> |
| 6. Herformuleren van uiting van de leerling | De leraar herhaalt de uiting van de leerling op een andere manier.

<i>LLn: Op een autobord.
L: Ja inderdaad, op een nummerbord.</i> |
-

2. Uitwerkingen.

Bij de uitwerking van ieder strategie is een definitie gegeven waarin een paar woorden vet gedrukt zijn; deze woorden geven de kern aan van het strategie. Zo staat bijvoorbeeld bij *hardop denkend voordoen* **demonstreert en benoemt** vet gedrukt. Bij de definitie staat één voorbeeld beschreven.

Na de definitie staat concreet beschreven welk taalniveau waarschijnlijk bij deze strategie waargenomen of gebruikt kunnen worden. Bijvoorbeeld: *betekenis geven* kan met name op lexicaal niveau gedaan worden. Hierbij gaat het steeds om de volgende niveaus: Lexicaal (woordniveau), grammaticaal (zinsniveau) en tekst (tekstniveau). Soms kan ook metalinguïstisch (metaniveau) over schooltaal worden gesproken in de strategieën. Dit is geen kenmerk van schooltaal, maar stimuleert de ontwikkeling van schooltaal bij de leerlingen wel. Dit niveau is daarom waar mogelijk ook beschreven. Op dit laatste metaniveau na, komen alle niveaus terug in de 5 hoofdkenmerken, zoals beschreven staan in tabel 1.

Onder de concretisering staan signaalwoorden of woordgroepen beschreven die vaak voorkomen bij deze soort strategie. Bijvoorbeeld bij *Hardopdenkend voordoen* staat als signaalwoord 'zeggen'. Leraren gebruiken dat als volgt: *Eerst zeggen we altijd de eenheden, negen en daarna pas de tientallen, tachtig.*

Onder de definitie, concretisering en de signaalwoorden staat bij ieder taalniveau (woordniveau, grammaticaal niveau, tekstniveau en metalinguïstisch niveau) nogmaals beschreven welke schooltaalkenmerken erin zichtbaar kunnen zijn. Ook is er per taalniveau een voorbeeld beschreven

2.1 Strategieën gericht op schooltaalbegrip van leerlingen

Leraren kunnen leerlingen helpen om de schooltaal die tijdens de rekeninstructie wordt gebruikt beter te begrijpen. Er bestaan zes strategieën waarvan bekend is dat het leerlingen helpt bij het begrijpen en daarmee ook het verwerven van het schooltaalregister:

1. hardop denkend voordoen,
2. betekenis geven,
3. verbeterd herhalen,
4. correcte taal herhalen,
5. herformuleren naar eenvoudigere taal
6. visualiseren van de gebruikte taal.

Deze 6 typen worden hieronder nader uitgewerkt.

Af en toe staat er onder een strategie een **beslisregel** geschreven. Daarin staat hoe er omgegaan moet worden met bepaalde voorkomende manieren van taalgebruik bij deze strategie. Bijvoorbeeld: leraren laten een leerling de betekenis van een woord uitleggen. Codeer je dat als betekenis geven of niet? Beslisregel: als de leraar het antwoord van de leerling bevestigt, dan telt de bevestiging als *betekenis geven*. Doet de leraar dat niet, dan wordt het niet gerekend tot *betekenis geven*.

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.1 Hardop denkend voordoen

DEFINITIE	De leraar demonstreert en benoemt hoe taal gebruikt moet worden. <i>Eerst zeggen we altijd de eenheden, negen, en dan zeg je de tienvouden, tachtig. Negenentachtig!</i>	
CONCRETISERING	<ol style="list-style-type: none"> 1. benoemen van ander woordgebruik voor zelfde inhoud 2. benoemen van infrequente woorden voor zelfde inhoud 5. gebruiken, benoemen en analyseren van complexe woorden. 6./7. hardop denkend voordoen hoe expliciet te verwijzen naar plaats of tijd 8. hardop denkend voordoen welke voegwoorden en zinsstructuren er gebruikt kunnen worden 9. hardop denkend voordoen welke verwijsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden er in een tekst voorkomen 10. hardop denkend voordoen hoe te herordenen en redeneren bij rekenen 	
SIGNAALWOORDEN	Zeggen, dus, alsdan, omdat.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Benoemen van infrequente woorden, analyseren en vergelijken van complexe woorden	<i>Omgedraaid noem je ook wel omgewisseld Eerst zeggen we altijd de eenheden, negen, en dan zeg je de tienvouden, tachtig. Negenentachtig!</i>
	Verwijzen naar plaats of tijd	
Grammaticaal	Voordoen van voegwoorden of zinsstructuren	<i>Het is een reden en dan zeg je omdat.</i>
	Voordoen van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	<i>Dus, nu komt er een conclusie, dus....</i>
Tekst	Voordoen van redeneren of herordenen	<i>Als ik de wijzers zo achter elkaar zet dan kun je zien dat het 12 uur is.</i>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.2 Betekenis geven

DEFINITIE	De leraar geeft betekenis aan woorden of breidt de betekenis van woorden uit door taal te gebruiken. <i>Een meetlat is hard en een meetlint die is meer slap.</i>	
CONCRETISERING	- Verbaal uitleggen van woorden of woordgroepen - Verbaal uitbreiden van woordkennis m.b.t. woorden of woordgroepen	
SIGNAALWOORDEN	betekent, dat is dus...	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Uitleggen van woorden	<i>Vooruit dat betekent dat je rechtdoor gaat. Een meetlat is hard en een meetlint die is meer slap.</i>
	Uitbreiden van woordkennis	<i>Je hebt oneven getallen en ook even getallen.</i>
Grammaticaal	Uitleggen van woordgroepen	<i>Het derde groepje van vier, dus na het eerste groepje van vier eieren en het tweede groepje van vier eieren komt het derde groepje van vier eieren.</i>
	Uitbreiden van woordkennis mbt woordgroepen	

Beslisregel:

1. Als een leraar een leerling de betekenis van een woord of woordgroep laat geven, dan coderen we dit pas als "STBG; betekenis geven" (%ALSB:givemean) als de leraar de leerling bevestigt in zijn antwoord.

Lk: Wie weet wat oneven betekent?

Lln: Oneven is als je het niet kunt delen door 2.

Lk: Ja, heel goed.

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.3 Verbeterd herhalen van eigen taalgebruik

DEFINITIE	De leraar herhaalt wat hij zei, maar verbetert aspecten van het taalgebruik naar meer schooltaal. <i>Kijk eens wat daar staat. Wat staat daar boven?</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - meer diverse en infrequente woorden - hogere lexicale dichtheid. - meer complexe woorden gebruiken - meer expliciet tijd, plaats of getal te benoemen - een meer complexe zinsstructuur te gebruiken - gebruik maken van verwijfsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst - de inhoud te abstraheren van de context door te herordenen of door te beredeneren. 	
SIGNAALWOORDEN	Er worden dezelfde woorden gebruikt als in een eerdere uiting, er verandert een klein beetje. Door de verandering zijn meer kenmerken uit de concretisering te zien in de uiting. Dit lijkt op herformuleren van eigen taalgebruik, het is het tegenovergestelde.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Herhalen van de boodschap met meer inhoudswoorden of met meer infrequente, complexe woorden	
	Herhalen van de boodschap met explicieter benoemen van plaats of tijd	<i>Kijk eens wat daar staat. Wat staat daar boven?</i>
Grammaticaal	Herhalen van de boodschap met meer gebruik van voegwoorden of meer complexe zinsstructuren	
	Herhalen van de boodschap met meer gebruik van verwijfsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	<i>Dit is het antwoord. Dus dit is het antwoord.</i>
Tekst	Herhalen van de boodschap met hoger abstractieniveau door te redeneren of herordenen	<i>Tien eitjes min 3 eitjes is dus 7 eitjes in de doos. $10 - 3 = 7$.</i>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.4 Herhalen van eigen correct taalgebruik

DEFINITIE		De leraar herhaalt exact dat wat hij heeft gezegd om de correct gebruikte taal te benadrukken . <i>Een twintigveld, een twintigveld.</i>
CONCRETISERING		<ul style="list-style-type: none"> - diverse en infrequente woorden - hoge dichtheid van woorden - jargon - complexe woorden - gebruik van expliciete aanduiding van tijd, plaats en getal - gebruik van voegwoorden en van complexe zinsstructuren - gebruik van verwijsoverbetekenissen, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst. - correct gebruik van herordenen en redeneren - Uitspraken herhalen die bewustzijn van schooltaal weergeven
SIGNAALWOORDEN		De uiting is exact hetzelfde als een vorige.
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Herhalen van infrequente woorden, jargonwoorden, analyseren en vergelijken van complexe woorden	<i>Twintigveld, twintigveld.</i>
	Verwijzen naar plaats of tijd	<i>Achter in de bus, achter in de bus.</i>
Grammaticaal	Herhalen van voegwoorden of zinsstructuren	<i>Daarom is dat een keersom. Daarom is dat een keersom.</i>
	Herhalen van verwijsoverbetekenissen, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Herhalen van redenering of herordening	
Metalinguïstisch	Uitspraken herhalen die bewustzijn van schooltaal weergeven	

Beslisregel:

1. Als een leraar zichzelf herhaalt na een korte niet inhoudelijke onderbreking (bijv. om een kind terecht te wijzen) dan telt het niet als herhaling.

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.5 Herformuleren van eigen taalgebruik

DEFINITIE	De leraar herhaalt zijn boodschap op een andere manier (Parafraseren door te versimpelen of hetzelfde niveau te houden). <i>Noteer dit ernaast. Schrijf het op.</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - uitingen van de leraren waarin kenmerken van schooltaal te zien zijn worden geparafraseerd of versimpeld. - minder diverse en infrequente woorden - lagere lexicale dichtheid. - minder complexe woorden gebruiken - minder expliciet tijd, plaats of getal te benoemen - een minder complexe zinsstructuur te gebruiken - geen gebruik meer maken van verwijzrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst - de inhoud te concretiseren door meer context te bieden of door de redenering eruit te halen. 	
SIGNAALWOORDEN	Er worden dezelfde woorden gebruikt als in een eerdere uiting, er verandert een klein beetje. Door de verandering zijn minder kenmerken uit de concretisering te zien in de uiting. Dit lijkt op verbeterd herhalen, het is het tegenovergestelde.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Minder gebruik van infrequente woorden, complexe woorden, inhoudswoorden	<i>Noteer dit ernaast. Schrijf het op.</i>
	Niet of anders verwijzen naar plaats of tijd	<i>Wat staat daar? Wat staat hier?</i>
Grammaticaal	Minder gebruik van voegwoorden of simpelere zinsstructuren	
	Minder gebruik van verwijzrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Minder abstractieniveau krijgen door meer context aan te brengen in geval van redenering of herordening	<i>Wie weet waarom het handig is om getallen te kennen? Waarvoor gebruiken we getallen? Waar kom je allemaal getallen tegen?</i>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.1.6 Visualiseren

DEFINITIE	De leraar gebruikt materialen of gebaren om de taal te verbeelden	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none">- diverse en infrequente woorden visualiseren- woordopbouw visualiseren- gericht op explicitering van tijd, plaats en getal.- zinsstructuur visualiseren	
SIGNAALWOORDEN	Zie, kijk	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Visualiseren van infrequente woorden en complexe woorden	<i>Kijk op de slang. Op het digibord zie je zo'n eierdoos.</i>
	Visualiseren van plaats of tijd	
Grammaticaal	Visualiseren van voegwoorden of zinsstructuren	<i>Het rode woord is een voegwoord.</i>
	Visualiseren van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Visualiseren van redenering of herordening	
Metalinguïstisch	Uitspraken visualiseren die bewustzijn van schooltaal weergeven	<i>Ik schrijf het even op het bord: dit is dus rekentaal.</i>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2 Strategieën gericht op schooltaalproductie door leerlingen

Strategieën gericht op schooltaalproductie door leerlingen kunnen door leraren gebruikt worden zonder dat de leraar zelf schooltaal heeft gebruikt. Het doel is om schooltaal bij de leerlingen te ontlocken.

Ook hierbij zijn zes strategieën te onderscheiden:

1. Vragen om preciezer te formuleren
2. Aanwijzingen geven
3. Prikkelende opmerkingen maken
4. Verbeterd herhalen van uiting leerling
5. Herhalen van correcte uiting van leerling
6. Herformuleren van uiting van leerling

Deze zes strategieën worden hierna verder beschreven in een definitie, concretisering, signaalwoorden en voorbeelden per niveau. Ook bij deze strategieën staat soms een beslisregel beschreven.

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.1 Vragen om preciezer te formuleren

DEFINITIE	De leraar vraagt het kind of hij dat nog iets duidelijker kan zeggen, altijd met de bedoeling om meer/betere taal te ontlokken bij het kind <i>Kun je dat ook anders zeggen?</i> <i>Ken je daar nog een woord voor?</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - gericht op het semantiseren, modelen en herformuleren van het gebruik van diverse en infrequente woorden - gericht op concreter formuleren wat ze bedoelen - gericht op gebruik van complexe woorden - gericht op tijd, plaats en getal - gericht op voegwoorden en complexe zinsstructuren, bijv. verbinden van losse zinnen: Kun je dit nu ook in één hele zin zeggen? - gericht op verwijtsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst - gericht op herordenen of beredeneren - gericht op bewustzijn van schooltaal bij de leerling 	
SIGNAALWOORDEN	Zeggen, woord, zin. In vraagvorm.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Vragen om preciezer te formuleren gericht op gebruik van infrequente woorden, op gebruik van meer complexe woorden of op gebruik van meer inhoudswoorden.	<i>Kun je dat ook anders zeggen?</i> <i>Ken je daar nog een ander woord voor?</i>
	Vragen om preciezer te formuleren gericht op expliciete verwijzing naar plaats of tijd.	<i>Waar liep hij heen?</i>
Grammaticaal	Vragen om preciezer te formuleren gericht op gebruik van voegwoorden of zinsstructuren	<i>Kun je dit nu ook in één hele zin zeggen?</i>
	Vragen om preciezer te formuleren gericht op gebruik van verwijtsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Vragen om preciezer te formuleren gericht op gebruik van redenering of herordening	
Metalinguïstisch	Vragen om preciezer te formuleren gericht op gebruik van uitingen die bewustzijn van schooltaal weergeven	

Beslisregel:

1. Een vraag om een ander getal ontlokt niet meer taal, hoogstens een ander getal. Dit soort vragen wordt NIET gecodeerd als vraag om preciezer te formuleren. Vb: *STU: 7. L: Zijn het er 7? STU: nee, 9.*

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.2 Aanwijzingen geven

DEFINITIE	De leraar richt de aandacht van de leerling op taalaspecten . <i>In het woord zie je een ander woord dat je vast wel kent.</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - over infrequente woorden - over morfologisch complexe woorden: bepalen van het stamwoord. - over expliciet verwijzen naar tijd, plaats of getal - over gebruik van voegwoorden en complexe zinsstructuren, bijv. gebruik in de zin het woord 'omdat'. - over verwijsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst 	
SIGNAALWOORDEN	Woord, zin, naam, verwijzen, noemen	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Aandacht richten op infrequente woorden	<i>Daar hebben we het over het woord 'minder'</i>
	Aandacht richten op aspect van complexe woorden door te analyseren en te vergelijken.	<i>In het woord zie je een ander woord dat je vast wel kent.</i>
	Aandacht richten op taalaspect dat verwijst naar plaats of tijd	<i>Ja, dat is vroeger, maar je noemt dat anders</i>
Grammaticaal	Aandacht richten op gebruikte voegwoorden of zinsstructuren	<i>Gebruik in deze zin het woord 'omdat'.</i>
	Aandacht richten op verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	<i>Naar wie verwijst 'hij' denk je? Let op, hier staat 'dus'! Ik heb de rekenzin er al bij getypt.</i>
Metalinguïstisch	Aandacht richten op bewustzijn van schooltaalkenmerken	<i>Je had het goede getal gekozen, maar de verkeerde naam gegeven.</i>

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.3 Prikkelende opmerkingen maken

DEFINITIE	De leraar doet een prikkelende uitspraak die schooltaal ontlokt. <i>Dus kilometers is hetzelfde als millimeters. 100 wat? 100 melkpakken?</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - to challenge the students to use other words - to challenge the students to use cohesive devices and coherence - to challenge the students to re-ordering or reasoning - to challenge students to show conscious use of AL 	
SIGNAALWOORDEN	Uiting met daarin een tegenstelling. Stellingen (dus...). Intonatie is ook signaal hierbij.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Prikkelen om infrequente woorden, complexe woorden of meer inhoudswoorden te gebruiken	<i>Hoe zeg je zoiets tegen de koning? 100 wat? 100 melkpakken?</i>
	Prikkelen tot het gebruik van explicietere verwijzingen naar plaats of tijd	<i>Wanneer, gisteren?</i>
Grammaticaal	Prikkelen tot het gebruiken van voegwoorden of andere zinsstructuren	<i>Dus het regent omdat ik een paraplu heb opengeklapt...</i>
	Prikkelen tot het gebruiken van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	<i>Het meisje zijn moeder?</i>
Tekst	Prikkelen tot het gebruiken van redenering of herordening (bijv. door het tegengestelde te beweren).	<i>Dus kilometers is hetzelfde als millimeters.</i>
Metalinguïstisch	Prikkelen tot het gebruiken van uitspraken die bewustzijn van schooltaal weergeven	

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.4 Verbeterd herhalen van uiting leerling

DEFINITIE	De leraar herhaalt wat de leerling zei, maar verbetert aspecten van het taalgebruik naar meer schooltaal. <i>LLn: Je kan er met drie</i> <i>Lk: Ja, je kan er met drie mensen opzitten.</i>	
CONCRETISERING	Hij gebruikt - meer diverse en infrequente woorden - hogere lexicale dichtheid. - meer complexe woorden - meer expliciet tijd, plaats of getal - een meer complexe zinsstructuur - verwijsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst En hij - abstraheert de inhoud van de context door te herordenen of door te beredeneren.	
SIGNAALWOORDEN	In de uiting van de leraar worden dezelfde woorden gebruikt als in een eerdere uiting van de leerling, er verandert een klein beetje. Door de verandering zijn meer kenmerken uit de concretisering te zien in de uiting. Dit lijkt op herformuleren van eigen taalgebruik, het is het tegenovergestelde.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Herhalen van de boodschap van de lln met meer inhoudswoorden of met meer infrequente, complexe woorden	<i>LLn: Je kan er met drie</i> <i>Lk: Ja, je kan er met drie mensen opzitten.</i>
	Herhalen van de boodschap van de lln met explicieter benoemen van plaats of tijd	
Grammaticaal	Herhalen van de boodschap van de lln met meer gebruik van voegwoorden of meer complexe zinsstructuren	
	Herhalen van de boodschap van de lln met meer gebruik van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Herhalen van de boodschap van de lln met hoger abstractieniveau door te redeneren of herordenen	

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.5 Herhalen van correcte uiting van leerling

DEFINITIE	De leraar herhaalt exact dat wat het kind heeft gezegd om te benadrukken dat het kind de taal goed gebruikt heeft. <i>Luister eens even wat B. daar zegt: het is allemaal oneven!</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - diverse en infrequente woorden - hoge dichtheid van woorden - complexe woorden - gebruik van expliciete aanduiding van tijd, plaats en getal - gebruik van voegwoorden en van complexe zinsstructuren - gebruik van verwijsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst. - correct gebruik van herordenen en redeneren - Uitspraken herhalen die bewustzijn van schooltaal weergeven 	
SIGNAALWOORDEN	De uiting van de leraar is exact hetzelfde als die van de leerling.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Uitspraken van IIn herhalen van infrequente woorden, analyseren en vergelijken van complexe woorden	<i>Luister eens even wat B. daar zegt: het is allemaal oneven!</i>
	Uitspraken van IIn herhalen van verwijzing naar plaats of tijd	
Grammaticaal	Uitspraken van IIn herhalen van voegwoorden of zinsstructuren	
	Uitspraken van IIn herhalen van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Uitspraken van IIn herhalen van redenering of herordening	
Metalinguïstisch	Uitspraken van IIn herhalen die bewustzijn van schooltaal weergeven	

Codeerprotocol Schooltaal stimuleren

Nanke Dokter

2.2.6 Herformuleren van uiting van de leerling

DEFINITIE	De leraar herhaalt de uiting van de leerling op een andere manier . <i>Lln: Op een autobord.</i> <i>Lk: Ja inderdaad, op een nummerbord.</i>	
CONCRETISERING	<ul style="list-style-type: none"> - uitingen van de leerlingen waarin kenmerken van schooltaal te zien zijn op verschillende niveaus worden geparafraseerd of versimpeld. - minder diverse en infrequente woorden - lagere lexicale dichtheid. - minder complexe woorden gebruiken - minder expliciet tijd, plaats of getal te benoemen - een minder complexe zinsstructuur te gebruiken - geen gebruik meer maken van verwijsrelaties, betekenisrelaties en signaalwoorden binnen de tekst - de inhoud te concretiseren door meer context te bieden of door de redenering eruit te halen 	
SIGNAALWOORDEN	Er worden door de leraar dezelfde woorden gebruikt als in een eerdere uiting van de leerling, er verandert een klein beetje. Door de verandering zijn minder kenmerken uit de concretisering te zien in de uiting. Dit lijkt op verbeterd herhalen, het is het tegenovergestelde.	
Niveau	Concretisering	Voorbeeld
Woord	Minder gebruik van infrequente woorden, complexe woorden, inhoudswoorden	<i>Lln: Op een autobord.</i> <i>Lk: Ja inderdaad, op een nummerbord.</i>
	Niet of anders verwijzen naar plaats of tijd	<i>We hebben die gisteren gedaan.</i> <i>Ja die hebben we al een keer gedaan.</i>
Grammaticaal	Minder gebruik van voegwoorden of simpelere zinsstructuren	
	Minder gebruik van verwijsrelaties, betekenisrelaties, signaalwoorden	
Tekst	Minder abstractieniveau krijgen door meer context aan te brengen in geval van redenering of herordening	<i>2 x 8 = 16. Je hebt twee spinnen en die hebben allebei acht poten. Samen hebben ze er 16.</i>